

Musiqi və ğina

Musiqi və ğina

Sual 1129: İslam Təbliğatı Təşkilatı və ya başqa bir İslam Təbliğatı müəssisəsi tərəfindən icazə verilən musiqi disklerini dinləməyin hökmü nədir? Musiqi alətlərində, məsələn, kaman, skripka və fleytada ifa etməyin hökmü nədir?

Cavab: Musiqi disklerini dinləməyin icazəli olub-olmadığını mükəlləfin özü müəyyən etməlidir. Əgər mükəlləf müəyyən etsə ki, bu disklərdə ğina və eyş-işrət məclislərinə uyğun olan və Allah yolundan azdıran musiqilər, həmçinin yanlış məzmunlu musiqilər mövcud deyildir, onları dinləməsinin maneəsi yoxdur. Odur ki, İslam Təbliğatı Təşkilatı və ya başqa bir İslami müəssisə tərəfindən musiqi disklərinin dinlənilməsinə icazə verilməsi, bu musiqiləri dinləməyin icazəli olması üçün öz-özlüyündə şəri dəlil deyildir.

Musiqi alətlərində eyş-işrət və günah məclislərinə uyğun olan haram musiqiləri ifa etməyə icazə verilmir. Amma musiqi alətlərindən məntiqi hədəflər üçün halal istifadənin maneəsi yoxdur. Məsələn müəyyən etmək isə mükəlləfin öz nəzərinə həvalə olunur.

Sual 1130: Eyş-işrət məclislərinə uyğun olan və Allah yolundan azdıran musiqilər dedikdə, hansı musiqilər nəzərdə tutulur? Belə musiqiləri müəyyən etməyin meyarı nədir?

Cavab: Eyş-işrət məclislərinə uyğun olan və Allah yolundan azdıran musiqilər o musiqilərdir ki, malik olduğu bir sıra xüsusiyyətlərə görə insanı Mütəal Allahdan və müsbət əxlaqi kefiyyətlərdən uzaqlaşdırır, onu dinsizliyə və günaha sövq edir. Məsələn müəyyən edən mənbə isə ürfdür (camaatın nəzəridir).

Sual 1131: İfaçının şəxsiyyəti, musiqinin ifa edildiyi məkan və ya musiqinin ifa edilməsində məqsədin musiqinin hökmünə təsiri varmı?

Cavab: Haram musiqilər eyş-işrət və günah məclislərinə uyğun olan və Allah yolundan azdıran musiqilərdir. Bəzən ifaçının şəxsiyyəti, yaxud musiqi ilə oxunan sözlər, yaxud da musiqinin ifa edildiyi məkan və ya başqa şərtlər onun eyş-işrət məclislərinə uyğun olan və Allah yolundan azdıran haram bir musiqi adını almasında və ya başqa haram adlar almasında rol oynayır. Məsələn, qeyd edilən şərtlər nəticəsində musiqi hansısa fəsadlar yaradırsa, bu musiqi haram musiqiyə çevrilir.

Sual 1132: Musiqinin haram olmasının meyarı yalnız onun eyş-işrət və günah məclislərinə uyğun olmasıdır? Yoxsa dinləyicini həyəcana gətirməsi də musiqinin haramlığında rol oynayır? Əgər musiqi dinləyicinin kədərlənməsinə və ağlamasına səbəb olarsa, hökmü nədir? Qəzəlləri musiqilə oxumağın və dinləməyin hökmü nədir?

Cavab: Burada musiqinin ifa edilmə tərzə və bütün digər xüsusiyyətləri nəzərə alınmalıdır. Əgər musiqi öz mahiyyəti etibarilə eyş-işrət və günah məclislərinə uyğun olan bir musiqidirsə, haramdır. Bu musiqi istər dinləyicini həyəcanlandırsın və ya həyəcanlandırmınsın, istər dinləyicidə kədər və digər hisslər yaratsın və ya yaratmasın. Əgər musiqi ilə oxunan qəzəllər ğina və eyş-işrət məclislərinə uyğun musiqi şəklini alarsa, onları oxumaq və dinləmək haramdır.

Sual 1133: Ğina nədir? Ğina təkə insan səsinə şamil olur, yoxsa musiqi alətlərindən gələn sədalara da şamil olur?

Cavab: Nəğmə oxumağa “ğina” deyilir. Əgər nəğmə səsi boğazda əsdirməklə yanaşı olarsa və eyş-işrət məclislərinə uyğun olub Allah yolundan azdırarsa, bu nəğmə haramdır, ona qulaq asmaq da haramdır. Bundan qeyri halda, halaldır.

Sual 1134: Toy məclislərində qadınların qab-qazan və ya musiqi aləti olmayan digər vasitələri çalmalarına icazə verilirmi? Əgər səs ətrafa yayılarsa və kişilər eşidərsə, hökmü nədir?

Cavab: Buna icazə verilməsi ifanın necəliyinə bağlıdır. Əgər ənənəvi toy məclislərində çalınan tərzdə çalınarsa və eyş-işrət məclislərinə uyğun olan və Allah yolundan azdıran musiqi hesab olunmazsa, habelə fəsadı da olmazsa, maneəsi yoxdur.

Sual 1135: Toy məclislərində qadınların dəf çalmasının hökmü nədir?

Cavab: Eyş-işrət məclislərinə uyğun olan və Allah yolundan azdıran musiqiləri çalmaq üçün musiqi alətlərindən istifadə etməyə icazə verilmir.

Sual 1136: Evdə Ğinaya qulaq asmaq olarmı? Əgər Ğina bir şəxsə təsir etmirsə, bunun hökmü nədir?

Cavab: Ğinaya qulaq asmaq birmənalı olaraq haramdır, istər evdə tək halda qulaq asasan və ya başqa insanların əhatəsində qulaq asasan, yaxud istər Ğina insana təsir etsin və ya təsir etməsin.

Sual 1137: Şəri vəzifə yaşına yeni çatan bəzi yeniyetmələr musiqinin ümumiyyətlə haram olduğuna, hətta İslam dövlətinin radio və televiziyaşından yayımlanan musiqilərin belə haram olduğuna fətva verən müctəhidlərə təqlid edirlər. Bu məsələnin hökmü nədir? Əgər vəliyyə-fəqih halal musiqiyə qulaq asmağa icazə verirsə, hökumət məsələlərində vəliyyə-fəqihin səlahiyyətini nəzərə alaraq, onun bu icazəsi musiqiyə qulaq asmağın icazəli olması üçün kifayət edirmi? Yoxsa bu yeniyetmələr təqlid etdikləri müctəhidin fətvasına əməl etməlidirlər?

Cavab: Musiqini dinləməyə icazə verilməsinə və ya icazə verilməməsinə dair fətva, hökumət məsələlərindən deyildir. Bu məsələ, şəri və fiqhi bir məsələdir və hər bir mükəlləf təqlid etdiyi müctəhidin fətvasına müvafiq əməl etməlidir. Amma əgər musiqi eyş-işrət və günah məclislərinə uyğun və Allah yolundan azdıran bir musiqi deyildirsə və fəsadı da yoxdursa, onun haram olması üçün bir dəlil mövcud deyildir.

Sual 1138: “Musiqi” və “ğina” dedikdə, nə nəzərdə tutulur?

Cavab: Ğina – eyş-işrət məclislərinə uyğun avazlarda edilən boğazlardır. Ğina günahdır, oxuyana və dinləyənə haramdır. Musiqi – musiqi alətlərinin ifasından yayılan sədalardır. Əgər musiqi eyş-işrət və günah məclislərinə uyğun bir şəkildə ifa edilərsə, həm musiqini ifa edənə, həm də dinləyənə haramdır. Amma əgər bu şəkildə olmazsa, öz-özlüyündə maneəsi yoxdur və buna icazə verilir.

Sual 1139: Mənim işlədiyim yerin sahibi həmişə Ğina diskərinə qulaq asır. Mən də bunu eşitmək məcburiyyətindəyəm. Mən bu işdə işləyə bilərəm, yoxsa yox?

Cavab: Əgər diskərdə Ğina və eyş-işrət və günah məclislərinə uyğun olan musiqilərdirsə, bu disklərə qulaq asmaq olmaz. Lakin əgər siz həmin yerdə işləmək məcburiyyətindəsinizsə, ora getməyiniz və orada işləməyinizin sizin üçün bir maneəsi yoxdur. Amma Ğinaya qulaq asmamalısiniz, baxmayaraq ki, qeyri-ixtiyari olaraq onu eşidirsiniz.

Sual 1140: İslam dövlətinin radio və televiziyaşından yayımlanan musiqinin hökmü nədir? İmam Xomeyninin (r.ə) musiqini ümumiyyətlə halal elan etməsi barədə danışılanlar doğrudurmu?

Cavab: İmam Xomeyninin (r.ə) musiqini ümumiyyətlə halal elan etməsi barədə danışılanlar onun adından deyilən bir yalan və iftiradır. İmam Xomeyni (r.ə) günah məclislərinə uyğun olan musiqiləri haram bilirdi; bizim də nəzərimiz elə budur. Musiqi barəsindəki fikirayrılıqları məsələnin müəyyən edilməsindən qaynaqlanır. Çünki məsələni müəyyən etmək mükəlləfin öz nəzərinə həvalə olunur. Bəzən ifaçının nəzəri dinləyənin nəzəri ilə fərqli olur. Belə olduğu təqdirdə, əgər mükəlləfin nəzərinə görə bir musiqi eyş-işrət və günah məclislərinə uyğurdursa, onun bu musiqiyə qulaq asması haramdır. Şübhəli olan musiqilər isə halal hökmündədir. Musiqinin radio və televiziyaşından yayımlanması onun icazəli və halal olması üçün öz-özlüyündə şəri dəlil hesab olunmur.

Sual 1141: Radio və televiziyaşından yayımlanan bəzi musiqilər mənim nəzərimə görə eyş-işrət və günah məclislərinə uyğun olan musiqilərdir. Mən bu musiqilərə qulaq asmaqdan çəkinməliyəm? Başqalarını da ona qulaq asmaqdan çəkindirməliyəmmi?

Cavab: Əgər siz həmin musiqiləri eyş-işrət məclislərinə uyğun olan və Allah yolundan azdıran musiqilər hesab edirsinizsə, onlara qulaq asa bilməzsiniz. Amma “nəhy ən-il-munkər” şəri vəzifəsi ünvanında başqalarını bu musiqilərə qulaq asmaqdan o halda çəkindirə bilərsiniz ki, onların da həmin musiqiləri haram musiqi bildikləri sizə aydın olsun.

Sual 1142: Qərb ölkələrinə aid olan ğina və haram musiqiləri dinləməyin və yaymağın hökmü nədir?

Cavab: Musiqinin hansı dildə və ya hansı ölkəyə aid olmasından asılı olmayaraq, ğinanın və eyş-işrət, günah məclislərinə uyğun olan musiqilərin dinlənməsinə icazə verilmir. Buna görə də, ğina və haram musiqi disklərinin alğı-satqısına, onları dinləməyə və yaymağa icazə verilmir.

Sual 1143: Kişi və ya qadının ğina tərzində oxumasının – istər diskərdə səsyazma şəklində olsun və ya səsyazma radiodan yayımlansın, yaxud da ğina istər musiqi ilə birgə olsun və ya olmasın – hökmü nədir?

Cavab: Eyş-işrət məclislərinə uyğun olub Allah yolundan azdıran nəğmə haramdır və bu tərzdə oxumağa və ona qulaq asmağa icazə verilmir, istər kişi oxusun və ya qadın oxusun, yaxud istər birbaşa yayımlansın və ya diskərdə səsyazma şəklində olsun, yaxud da istər musiqi alətlərinin ifası ilə birgə olsun və ya birgə olmasın.

Sual 1144: Müqəddəs bir məkanda, məsələn, məsciddə məntiqi və halal bir məqsəd üçün musiqi çalınmasının hökmü nədir?

Cavab: Eyş-işrət məclislərinə uyğun olan və Allah yolundan azdıran musiqiləri çalmağa birmənalı olaraq, hətta məsciddən qeyri bir məkanda və məntiqi, halal bir məqsəd üçün olsa belə, icazə verilmir. Amma inqilab marşlarının və bu kimi musiqilərin müqəddəs məkanda və müəyyən münasibətlərlə əlaqədar çalınmasının maneəsi yoxdur. Bu şərtlə ki, həmin məkana qarşı hörmətsizlik olmasın və məscid kimi məkanlarda namaz qılanlar üçün maneçilik yaratmasın.

Sual 1145: Musiqi alətində ifa etməyi öyrənmək, xüsusilə də, santur çalmağı öyrənmək olarmı? Başqalarını bu işə təşviq etməyin hökmü nədir?

Cavab: Haram olmayan musiqiləri musiqi alətlərində ifa etməyin, məsələn, inqilab

marşları və ya dini musiqilər çalmanın, yaxud faydalı mədəni proqramlarda məntiqi və halal məqsəd üçün musiqi alətlərində ifa etməyin maneəsi yoxdur. Bu şərtlə ki, bu iş başqa fəsadlara yol açmamalıdır. Həmçinin sözükeçən məqsədlə musiqi alətlərində ifa etməyi öyrənmək və öyrətməyin öz-özlüyündə maneəsi yoxdur. Amma musiqinin geniş yayılması islam hökumətinin müqəddəs amallarına uyğun deyildir.

Sual 1146: Bədii qiraət şəklində şeir deyən və ya bir mətn oxuyan qadını dinləməyin – dinləyici istər gənc olsun və ya gənc olmasın, yaxud istər kişi olsun və ya qadın olsun - hökmü nədir? Əgər qadın məhrəmlərdən olarsa, hökm nədir?

Cavab: Əgər qadın ğina tərzində oxuyarsa, yaxud dinləyici onun səsinə “ləzzət” və “reybə” məqsədilə dinləyərsə, yaxud da bunun başqa bir fəsadı olarsa, onu dinləməyə icazə verilmir və yuxarıda qeyd edilən surətlər arasında fərq yoxdur.

Sual 1147: İranın mədəni irsi sayılan milli musiqilər haramdır, yoxsa haram deyildir?

Cavab: Ürfə görə eyş-işrət və günah məclislərinə uyğun olan və Allah yolundan azdıran musiqilər birmənalı olaraq haramdır və bu baxımdan musiqinin İran, yoxsa başqa bir ölkənin musiqisi olması, yaxud milli və ya qeyri-milli olmasının bir fərqi yoxdur.

Sual 1148: Bəzən ərəb ölkələrinin radiolarından bəzi musiqilər yayımlanır. Bir şəxs ərəb dilini dinləməyi sevdiyinə görə bu musiqiləri dinləyə bilərmi?

Cavab: Eyş-işrət və günah məclislərinə uyğun olan və Allah yolundan azdıran musiqiləri dinləmək birmənalı olaraq haramdır və ərəb dilini dinləməyi sevmək bu musiqiləri dinləmək üçün şəri icazə hesab olunmur.

Sual 1149: Şeiri avazla, amma musiqi səslənmədən oxumaq və təkrarlamaq olarmı?

Cavab: Eyş-işrət məclislərinə uyğun olub Allah yolundan azdıran nəğmələri oxumaq – istər musiqi ilə müşayiət edilsin, istərsə də edilməsin – haramdır. Amma şeiri sadəcə təkrar etmək, onun haram olub-olmamasında rol oynamır.

Sual 1150: Musiqi alətlərinin alğı-satqısının hökmü nədir? Onlardan hansı ölçüdə istifadə etmək olar?

Cavab: Haram olan və haram olmayan musiqilərin ifası üçün müştərək şəkildə istifadə edilən musiqi alətlərinin alğı-satqısının maneəsi yoxdur.

Sual 1151: Quran və dua oxuyarkən, azan deyərkən ğinaya icazə verilirmi?

Cavab: Səsi boğazda əsdirməklə yanaşı olan və eyş-işrət məclislərinə uyğun olub Allah yolundan azdıran nəğmə və avaz – hətta Quran və dua oxuyarkən, azan və mərsiyə deyərkən belə – birmənalı olaraq haramdır.

Sual 1152: Hazırkı dövrdə bəzi xəstəliklərin, o cümlədən, ruh düşgünlüyü, iztirab, cinsi problemlər və qadınların soyuqtəbətliyinin müalicəsində musiqidən istifadə olunur. Bunun hökmü nədir?

Cavab: Əgər mütəxəssis və etibarlı həkimin nəzərinə görə xəstəliyin müalicəsi musiqidən istifadə etməyə bağlıdırsa, müalicə üçün tələb olunan həddə musiqidən istifadə etməyin maneəsi yoxdur.

Sual 1153: Əgər ğinaya qulaq asmaq insanın öz həyat yoldaşına meylinin artmasına səbəb olarsa, bunun hökmü nədir?

Cavab: İnsanın öz həyat yoldaşına meylinin artması ğinaya qulaq asmaq üçün şəri icazə

hesab edilmir.

Sual 1154: Qadının qadınlar üçün konsert proqramı verməsinin – belə ki, ifaçılar da qadınlardır – hökmü nədir?

Cavab: Əgər konsertdə ğina və Allah yolundan azdıran və günah məclislərinə uyğun olan musiqilər olarsa, haramdır.

Sual 1155: Əgər musiqinin “haram musiqi” hesab olunması meyarı onun eyş-işrət və günah məclislərinə uyğun olmasıdırsa, onda bəzi insanlarda, hətta müəyyiz olmayan uşaqlarda şadlıq hissi yaradan avazların və mahnıların hökmü nədir? Əgər qadın müğənnilərin ğina tərzində oxuduqları avazlar insanda şadlıq hissi yaratmazsa, onları dinləmək olarmı? Ümumi sərnəşin marşrutlarının sürücüləri əksər hallarda belə musiqilər diski oxutdururlar. Bu marşrutlara minən sərnəşinlərin vəzifəsi nədir?

Cavab: Əgər bir musiqi və ya boğazlarla yanaşı olan bir avaz məzmun və tərz, həmçinin musiqi alətini ifa edərkən ifaçının və ya oxuyarkən xanəndənin vəziyyəti baxımından ğina olarsa, yaxud eyş-işrət və günah məclislərinə uyğun olan bir musiqi olarsa, ona qulaq asmaq haramdır. Belə musiqi və ya avaz hətta insanı həyəcanlandırmasa belə, ona qulaq asmaq haramdır. Əgər ümumi sərnəşin marşrutlarında və ya başqa nəqliyyat vasitələrində ğina və ya günah məclislərinə uyğun olan musiqi diskləri oxutdurularsa, sərnəşinlər ona qulaq asmamalı və nəhy ənil-munkər etməlidirlər.

Sual 1156: Kişi öz zövcəsindən cinsi ləzzət almaq məqsədilə naməhrəm qadının ğinasına qulaq asa bilərmi? Qadın özəri və ya kişi öz zövcəsi üçün ğina tərzində oxuya bilərmi? Bu söz doğrudurmu ki, şəriət sahibi ğinanı eyş-işrət və günah məclislərinə uyğun olduğuna və bu ikisinin bir-birindən ayrılmağına görə haram buyurmuşdur? Başqa sözlə, ğinanın haram olması belə məclislərin haram olmasından qaynaqlanırmı?

Cavab: Ğinaya qulaq asmaq birmənalı olaraq haramdır. Qeyd olunduğu kimi, ğina eyş-işrət məclislərinə uyğun avazlarda edilən boğazlardır. Hətta qadının özəri üçün və ya kişinin öz zövcəsi üçün ğina tərzində oxuması haramdır. İnsanın öz həyat yoldaşından cinsi ləzzət almaq məqsədi, ğinanı icazəli etmir. Ğina və bu kimi işlərin haramlığı şəriətin göstərişidir və şiə fiqhinin dəyişməz hökmüdür. Ğinanın haramlığına fərzi meyarlar, psixoloji və ictimai təsirlər əsasında fətva verilməyibdir. Ğina haram hökmünü daşdığı müddətdə haramdır və ondan çəkinmək birmənalı olaraq vacibdir.

Sual 1157: Müəllimlər universitetinin tələbələri ixtisas fənləri mərhələsində “inqilab mahnıları və melodiyları” fənnində iştirak etməlidirlər. Onlar bəzi musiqi parçalarını öyrənir, musiqilərlə ümumi şəkildə tanış olurlar. Bu musiqiləri əsasən sintizator vasitəsilə öyrənirlər. Əsas fənlərdən olan bu fənni öyrənməyin hökmü nədir? Sintizator almaq və ondan istifadə etməyin hökmü nədir? Xüsusilə də, verilən tapşırıqları kişilərin qarşısında icra etməkdə qadınların vəzifəsi nədir?

Cavab: İnkilab mahnılarının, dini proqramların, mədəni və tərbiyəvi fəaliyyətlərin icrası üçün musiqi alətlərindən istifadə etməyin öz-özlüyündə maneəsi yoxdur. Sözügedən işlər üçün musiqi alətlərini alıb-satmağın, musiqi öyrətmək və öyrənməyin də maneəsi yoxdur. Xanımlar vacib hicaba və şəri qaydalara riayət edərək bu dərstdə iştirak edə bilərlər. Əlbəttə, bu işlər musiqini təşviq etmək və yaymaq hesab olunacaq bir şəkildə yerinə yetirilməməlidir.

Sual 1158: Bəzi mahnılar zahirdə inkilabi mahnılardır və ürf də onları inkilabi mahnılar hesab edir. Amma müğənninin məqsədinin inkilabi, yoxsa eyş-işrət mahnıları oxumaq olduğunu bilmirik. Müğənninin müsəlman olmadığını, amma oxuduğu mahnıların vətənpərvərlik, işğal əleyhinə mübarizə və müdafiə məzmunu daşdığını nəzərə alaraq, bu mahnılara qulaq asmağın hökmü nədir?

Cavab: Əgər dinləyənin nəzərinə görə bu mahnılar ürfdə eyş-işrət məclislərinə uyğun olan və Allah yolundan azdıran mahnılar deyildirsə, onlara qulaq asmağın maneəsi yoxdur.

Müğənninin məqsədinin və oxuduğu mahnının məzmununun bu xüsusda rolu yoxdur.

Sual 1159: Bir gənc bəzi idmanların beynəlxalq məşqçisi və hakimi peşəsi üzrə işləyir. Peşəsinin tələbinə görə, o, bəzən ğina və haram musiqi yayımlanan idman klublarına getmək məcburiyyətində qalır. Nəzərə alsaq ki, bu işin gəliri ilə o öz dolanışığı xərclərinin bir qismini təmin edir və onun yaşadığı yerdə iş yerləri azdır, o, belə idman klublarına gedə bilərmi?

Cavab: Onun bu peşə üzrə işləməsinin maneəsi yoxdur. Amma ğinaya və eys-ışrət musiqilərinə qulaq asması haramdır. Məcburiyyət hallarında ğina və haram musiqi məclisinə daxil olmaq olar, amma belə mahnılara və musiqilərə qulaq asmaqdan çəkinmək lazımdır. Qeyri-ixtiyari olaraq insanın belə musiqiləri eşitməsinin maneəsi yoxdur.

Sual 1160: Musiqiyə “qulaq asmaq” haramdır, yoxsa musiqini “eşitmək” də haramdır?

Cavab: Ğinayı və ya eys-ışrət musiqilərini eşitmək, onlara qulaq asmaq hökmündə deyildir. Əlbəttə, bəzi hallarda onları eşitmək, ürfə görə elə onlara qulaq asmaq hesab olunur.

Sual 1161: Quranın qiraəti musiqi ilə müşayiət oluna bilərmi? Belə ki, bu musiqi adətən eys-ışrət məclislərində istifadə edilən musiqi alətlərindən qeyri alətlərdə ifa olunacaq.

Cavab: Qurani-Kərimi onun şərinə uyğun bir tərzdə gözəl səslə oxumağın maneəsi yoxdur, hətta bu, bəyənilən bir əməldir. Əlbəttə, bu şərtlə ki, haram ğina həddinə çatmamalıdır. Amma Quranın qiraətinin musiqi ilə müşayiət olunmasının şəri əsası yoxdur.

Sual 1162: Mövlud şənliklərində və başqa məclislərdə təbil çalmağın hökmü nədir?

Cavab: Musiqi və çalğı alətlərindən eys-ışrət və günah məclislərinə uyğun olan və Allah yolundan azdıran tərzdə istifadə etmək birmənalı olaraq haramdır.

Sual 1163: Məktəblərdə şagirdlərdən ibarət mahnı qruplarının musiqi alətlərindən istifadə etmələrinin hökmü nədir?

Cavab: Ürfə görə halal və haram məclislər üçün müştərək şəkildə istifadə oluna bilən musiqi alətlərindən eys-ışrət məclislərinə xas olmayan bir tərzdə və halal məqsədlər üçün istifadə etmək olar. Amma ürfə görə eys-ışrət məclislərinə xas olan musiqi alətlərindən istifadə etmək olmaz.

Sual 1164: Musiqi aləti olan santuru düzəltmək və bir peşə kimi bu yolla qazanc əldə etmək olarmı? Bu musiqi alətini düzəltmək sənətini genişləndirmək və təkmilləşdirmək, musiqiçiləri santur çalmağa təşviq etmək məqsədilə santur musiqi alətinin düzəldilməsinə maddi dəstək olmaq olarmı? Klassik musiqiləri yaymaq və yaşatmaq məqsədilə qədim İran milli musiqilərini öyrənmək və öyrətmək olarmı?

Cavab: Eys-ışrət məclislərinə xas olan və Allah yolundan azdıran musiqilər həddinə çatmadığı təqdirdə, milli və ya inqilabi musiqiləri ifa etməyin, yaxud hər hansı bir halal və faydalı məqsəd üçün musiqi alətlərindən istifadə etməyin maneəsi yoxdur. Həmçinin sözügedən məqsədlər üçün musiqi öyrənmək və öyrətməyin, musiqi alətlərini düzəltməyin öz-özlüyündə maneəsi yoxdur.

Sual 1165: Hansı musiqi alətləri eys-ışrət və günah məclislərinə uyğun musiqi alətləri hesab olunur və onlardan istifadə etməyə əsla icazə verilmir?

Cavab: Adətən eys-ışrət məclislərinə uyğun olan və Allah yolundan azdıran musiqilərin – belə ki, bu musiqilər insanın düşüncə və əqidəsinin azmasına və ya günaha düşməsinə səbəb olur – ifası üçün istifadə olunan və heç bir halal istifadəsi olmayan musiqi alətləri nəzərdə tutulur.